

Revisionsrapport

Uppföljning av tidigare genomförda granskningar

- Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans 2015
- Granskning avseende förebyggande åtgärder kring oegentligheter 2016

Jean Odgaard
Certifierad kommunal
revisor
Nina Törling

Mars 2019

Region Jönköpings län

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
1.1. Bakgrund	3
1.2. Syfte och Revisionsfråga.....	3
1.3. Revisionskriterier	3
1.4. Kontrollmål	3
1.5. Avgränsning.....	4
1.6. Metod.....	4
2. Iakttagelser och bedömningar	5
2.1. Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans	5
2.1.1. Revisorernas rekommendationer och frågor	6
2.1.2. Hur har granskningsresultatet besvarats av ansvarig nämnd?	7
2.1.3. Vilka åtgärder har vidtagits utifrån de rekommendationer granskningen har givit?	8
2.1.4. Vilken information har delgivits ansvarig nämnd avseende granskningen och eventuellt vidtagna åtgärder?.....	11
2.1.5. Vilka övriga aktiviteter pågår som har koppling till granskningsresultatet?	11
2.1.6. Vilka planerade åtgärder och utvecklingsinitiativ med avseende på granskningens resultat finns dokumenterade?	11
2.1.7. Bedömning.....	11
2.2. Granskning avseende förebyggande åtgärderkring oegentligheter	12
2.2.1. Revisorernas rekommendationer och frågor	12
2.2.2. Hur har granskningsresultatet besvarats av ansvarig nämnd?	13
2.2.3. Vilka åtgärder har vidtagits utifrån de rekommendationer granskningen har givit?	14
2.2.4. Vilken information har delgivits ansvarig nämnd avseende granskningen och eventuellt vidtagna åtgärder?.....	15
2.2.5. Vilka övriga aktiviteter pågår som har koppling till granskningsresultatet?	15
2.2.6. Vilka planerade åtgärder och utvecklingsinitiativ med avseende på granskningens resultat finns dokumenterade?	15
2.2.7. Bedömning.....	15

Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Jönköpings län har PwC genomfört en uppföljning av två tidigare genomförda granskningar. År 2015 genomförde revisorerna *Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans*. Syftet med granskningen var att ge revisorerna underlag för att bedöma om Nämnden för Folkhälsa och sjukvård/Regionstyrelsen/Regionstyrelsens AU vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans för hälso- och sjukvården. År 2016 genomförde revisorerna *Granskning avseende förebyggande åtgärder kring oegentligheter*. Syftet med granskningen var att ge revisorerna underlag för att bedöma om det finns en tillräcklig och fungerande intern kontroll gällande förebyggande åtgärder inom området oegentligheter med koppling till fastigheter.

Syftet med uppföljningen är att få en bild av vilka åtgärder som vidtagits och vilken utveckling som skett utifrån de två granskningar som genomfördes år 2015 och 2016. Följande revisionsfråga ska besvaras:

- Har Regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskningar?

Efter genomförd granskning är den sammanfattande bedömningen att det till viss del har vidtagits åtgärder i enlighet med de rekommendationer som revisorerna framförde i sitt missiv när det gäller *Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans*. Mot bakgrund av att åtgärdsplanen har inkluderats i verksamhetsplanerna har en del av rekommendationerna blivit inaktuella. Budgeten inom somatisk vård är ännu inte i balans, men resultatet har utvecklats åt rätt håll sedan revisorerna genomförde granskningen.

När det gäller *Granskning avseende förebyggande åtgärder kring oegentligheter* är vår bedömning att Regionstyrelsen har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskning.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Som ett led i revisorernas arbete genomförs uppföljningar av vilka åtgärder som vidtagits efter genomförda granskningar. Av revisorernas plan för år 2018 framgår att samtliga granskningar bör efterföljas av en uppföljning.

År 2015 genomförde revisorerna *Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans*. Syftet med granskningen var att ge revisorerna underlag för att bedöma om Nämnden för Folkhälsa och sjukvård/Regionstyrelsen/Regionstyrelsens AU vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans för hälso- och sjukvården. Regionstyrelsens svar behandlades december 2015.

År 2016 genomförde revisorerna *Granskning avseende förebyggande åtgärder kring oegentligheter*. Syftet med granskningen har varit att ge revisorerna underlag för att bedöma om det finns en tillräcklig och fungerande intern kontroll gällande förebyggande åtgärder inom området oegentligheter med koppling till fastigheter. Regionstyrelsens svar behandlades september 2017.

1.2. Syfte och Revisionsfråga

Syftet med uppföljningen är att få en bild av vilka åtgärder som vidtagits och vilken utveckling som skett utifrån de två granskningar som genomfördes år 2015 och 2016.

Granskningen ska besvara följande revisionsfråga: Har Regionstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskningar?

1.3. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens iakttagelser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna i denna granskning utgörs av de kriterier och de rekommendationer som användes vid de tidigare genomförda granskningarna.

1.4. Kontrollmål

- Hur har granskningsresultatet besvarats av ansvarig nämnd?
- Vilka åtgärder har vidtagits utifrån de rekommendationer granskningarna har givit?
- Vilken information har delgivits ansvarig nämnd avseende granskningen och eventuellt vidtagna åtgärder?
- Vilka övriga aktiviteter pågår som har koppling till granskningsresultatet?
- Vilka planerade åtgärder och utvecklingsinitiativ finns dokumenterade?

1.5. Avgränsning

De tidigare granskningsrapporterna utgör avgränsningen. Inga andra frågor besvaras än de som har relevans för genomförda granskningar.

1.6. Metod

Utgångspunkten för den uppföljande granskningen är revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder som lämnats i missivskrivelse och revisionsrapport och det svar som revisionen erhållit.

Inhämtande av lägesbeskrivningar för respektive granskning från ansvariga tjänstemän, inhämtande av kompletterande underlag för granskning och verifiering av genomföra åtgärder och utveckling, samt övrig materialinsamling nödvändig för att fånga statusen för respektive granskning.

Intervjuer har genomförts med regiondirektör, ekonomidirektör och hälso- och sjukvårdsdirektör när det gäller *Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans*.

Intervjuer har genomförts med direktör verksamhetsstöd och service, kvalitetschef/områdeschef sjukhusstöd, fastighetschef och inköpschef när det gäller *Granskning avseende förebyggande åtgärder kring oegentligheter*.

Rapporten har faktagranskats av samtliga intervjuade.

2. Iakttagelser och bedömningar

2.1. Granskning av åtgärder för en ekonomi i balans

Revisorerna genomförde år 2015 en granskning av regionens åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans inom hälso- och sjukvården. Syftet med granskningen vara att bedöma om regionstyrelsen/regionstyrelsens arbetsutskott/nämnden för folkhälsa och sjukvård har vidtagit tillräckliga åtgärder för att uppnå en budget i balans för hälso- och sjukvården. I granskningen ingick även att bedöma om de åtgärder som vidtas på operativ nivå resulterar i önskat resultat.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att regionstyrelsens styrning inte varit tillräcklig för att uppnå en budget i balans inom hälso- och sjukvården. Styrningen har inte varit tillräcklig för att genomföra den åtgärdsplan, som styrelsen beslutade om i mars 2014.

Revisorerna konstaterade att åtgärdsplanen inte har haft den kostnadsreducerande effekt som förväntats. Av protokollen från år 2015 framgår inte att regionstyrelsen vidtagit några åtgärder med anledning av den uppföljning av åtgärdsplanen som redovisats till styrelsen.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård inte, i enlighet med reglementet, har tillsett att hälso- och sjukvården bedrivits inom av fullmäktige beslutad utgiftsram. Nämnden har vid sina sammanträden regelbundet fått en månadsrapportering om verksamhet och ekonomi samt av åtgärdsplanen. Nämnden har inte, i enlighet med reglementet, fattat några erforderliga beslut och inte heller agerat eller påkallat åtgärder från regionstyrelsens sida alternativt gjort någon särskild rapportering till regionfullmäktige.

Beträffande åtgärdsplanen visade granskningen sammanfattningsvis att:

- kostnadsreduceringarna i planen inte var väl underbyggda
- planen inte hade implementerats på ett sätt som för att förväntade besparingseffekter har uppnåtts enligt tidplanen
- ansvaret för att genomföra åtgärdsplanen inte var tydligt definierat i planen
- övergripande uppföljningar av planen gjorts på ett sådant sätt att aktiviteter och faktiskt uppnådd kostnadsreduktion inte blivit tillräckligt tydliga
- ingen dokumenterad analys har gjorts, som grund för en eventuell revidering av planen, trots att besparingsmålen inte har uppnåtts.

En annan bidragande orsak till den ekonomiska obalansen 2015 bedömdes vara att upprättade budgetar på kliniknivå var baserade på föregående års kostnader vilket medförde underbalanserade budgetar på verksamhetsområdesnivå.

2.1.1. *Revisorernas rekommendationer och frågor*

Revisorerna rekommenderade¹ regionstyrelsen förtydliganden i reglementena så att ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa- och sjukvård blir tydligt. Vidare rekommenderas regionstyrelsen att vidta kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med att nettokostnaderna per verksamhetsområden inom den specialiserade somatiska vården överstiger budget och därmed inte uppfyller av fullmäktige fastställda mål, samt att förbättra den interna kontrollen vad gäller utvecklingen av nettokostnaderna för verksamhetsområdena.

Revisorerna föreslog följande rekommendationer till regionstyrelsen:

- att förbättra förutsättningarna för att analysera och värdera om och i vilken omfattning kostnadsbesparingar uppnås i enlighet med åtgärdsplanen för specialiserad somatisk vård
- att analysera och bedöma om kravet på kostnadsreduceringar baseras på identifierade möjligheter att förbättra kostnadseffektiviteten och därefter göra eventuella revideringar av åtgärdsplanen
- att kontinuerligt vidta åtgärder för att påverka och därmed påskynda utfallet av de kostnadsbesparingar som ska göras enligt åtgärdsplanen
- att revidera åtgärdsplanen, så att ansvaret för genomförandet av beslutade åtgärder följer budgetansvaret i linjeorganisationen och därmed integreras i den ordinarie styrningen av verksamheten
- att säkerställa att fastställd budget på olika nivåer i organisationen hanteras som ett åtagande och att därmed inte medveten underbudgetering förekommer
- att säkerställa en ändamålsenlig uppföljning av åtgärdsplanen
- att, om det inte bedöms vara möjligt att vidta de åtgärder som krävs för att hålla budgeten, redovisa detta till regionfullmäktige
- att överväga att tidigarelägga regionfullmäktiges beslut om utgiftsramar.

Revisorerna riktade även ett missiv till Nämnden för folkhälsa och sjukvård. I detta rekommenderas nämnden att vidta kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med att nettokostnaderna per verksamhetsområden inom den specialiserade somatiska vården överstiger budget och därmed inte uppfyller av fullmäktige fastställda mål, samt att förbättra den interna kontrollen vad gäller utvecklingen av nettokostnaderna för verksamhetsområdena. Revisorerna rekommenderade vidare nämnden:

- att, om det inte bedöms vara möjligt att vidta de åtgärder som krävs för att hålla budgeten, rapportera detta till regionstyrelsen och regionfullmäktige.

Revisorerna ställde följande frågor till regionstyrelsen:

¹ Revisorernas missiv 2015-11-03, RJLR2015/1.

- hur arbetet med åtgärdsplanen inom somatisk vård fortskrider och vilka resultat som uppnåtts
- vilka åtgärder som vidtagits eller planeras för att förbättra förutsättningarna för att analysera och värdera om och i vilken omfattning kostnadsbesparingar uppnås i enlighet med åtgärdsplanen
- vilka åtgärder som i övrigt vidtas eller planeras för att komma tillrätta med att nettokostnaderna per verksamhetsområde inom den specialiserade somatiska vården, överstiger budget och därmed inte uppfyller av fullmäktige fastställda mål samt
- vilka övriga åtgärder som styrelsen avser vidta, till följd av granskningens resultat och revisorernas rekommendationer.

De två sista frågorna har revisorerna även ställt till nämnden för folkhälsa och sjukvård.

2.1.2. Hur har granskningsresultatet besvarats av ansvarig nämnd?

Regionstyrelsen beslutade ² i december 2015 att avge yttrande till revisorerna som svar på revisorernas missiv. Yttrandet är undertecknat av regiondirektör, ekonomidirektör och hälso- och sjukvårdsdirektör.

Regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård svarade gemensamt. I tidigare rapport avseende reglementen har framförts att regionstyrelsen har ett samlat ansvar för verksamhet, ekonomi, finansiering och verksamhetsuppföljning. Samtidigt framfördes att nämndernas ansvar är att "tillse" att verksamheten bedrivs på ett sätt som fullmäktige angett. Tillsynen sker genom att aktivt följa verksamheten och föreslå förändringar.

I svaret ges kommentarer till revisionens bedömning. Det finns en medvetenhet om att måluppfyllelse ännu inte nåtts och att ett aktivt arbete pågår. I svaret pekas på att regionens kostnader inom hälso- och sjukvård varit 0,9 % lägre än riksgenomsnittet vad gäller 2014 jämfört med 2012. Åtgärdsplanen beslutades år 2014 utifrån en analys som visade på att dåvarande landstinget hade fler vårdplatser och mer slutenvård än genomsnittet i landet. Analysen visade också att kostnaden 2012 för hälso- och sjukvården var högre än förväntad nivå enligt det kommunala utjämningsystemet.

I svaret redovisas genomförda och planerade åtgärder:

- Det finns en tydlig styrning med en fördelning av budgeten som följer linjeorganisationen till de olika verksamhetsområdena. Medicinska programgrupper har ett ansvar för samverkan i länet. I den rollen är de viktiga i arbetet med åtgärdsplanen.
- Schabloniserade kostnadsberäkningar på nya sätt att arbeta uppges vara ett viktigt sätt för att kommunicera förändring.
- En viktig del i åtgärdsplanen är vårdplatsreduceringar som sker successivt. Den förändrade organisationen från februari 2015 uppges vara ett sätt att skapa bättre förutsättning för den omställning som beskrivs i åtgärdsplanen.

² Regionstyrelsen §§ 212, RJL2015/2338.

- Ekonomiska rapporter har öppet redovisats varje månad och vid flera tillfällen har fördjupade genomgångar gjorts i både styrelse och nämnd. Anpassningarna till åtgärdsplanen har genomförts i den takt som bedömts vara möjlig. Åtgärdsplanen arbetades inför 2015 delvis in i budget och verksamhetsplan.
- Åtgärdsplanen har reviderats och blir från 2016 en del i förvaltningsbudgeten. Regionstyrelsens arbetsutskott och presidiet i nämnden för folkhälsa och sjukvård har medverkat i beredningsarbetet.
- Ansvarsfördelningen mellan styrelse och nämnder har förtydligats i nytt reglemente för styrelse och nämnder. Uppföljning av förvaltningsbudget inklusive åtgärdsplan kommer att göras i nämnden för folkhälsa och sjukvård i samband med månads- och delårsrapporter samt årsredovisning. Regionstyrelsen kommer att följa arbetet.
- För att komma till rätta med underskottet behöver det ske en minskning av den specialiserade somatiska vården. I budget och verksamhetsplan för 2016 ligger därför utökat uppdrag och utökade resurser till primärvården. Det har skett en ökning av vårdtillfällena för de år som granskningen har avsett. Detta måste brytas om en minskning av nettokostnaderna ska kunna ske.
- I budget och verksamhetsplan för 2016 har fullmäktige förlängt tiden för genomförande så att åtgärder vid utgången av 2016 ska vara genomförda så att dessa med helårseffekt 2017 ger en kostnadsbesparing på 150 miljoner kronor.

2.1.3. Vilka åtgärder har vidtagits utifrån de rekommendationer granskningen har givit?

Av intervjuer framgår att en rad olika åtgärder har vidtagits i arbetet med att åstadkomma en budget i balans inom hälso- och sjukvården. En del kan spåras utifrån revisionens rekommendationer, men mycket har skett inom ramen för de intentioner som fanns i den ursprungliga åtgärdsplanen.

Budget i balans

Av regionens Årsredovisning 2017 framgår att den organisatoriska indelningen i verksamheten förändrades år 2015 från geografisk indelning till indelning efter medicinska områden. Syftet vara att skapa mer samverkan inom medicinska specialiteter. Samtidigt samlades stöd- och serviceverksamhet i ett verksamhetsområde. Inför år 2016 förtydligades åtgärdsplanen avseende kostnadsminskningar och inkluderades i verksamhetsplaner och i årsredovisningen framhålls att ett mycket aktivt arbete pågår för att mer ska göras i öppenvård och primärvård.

Av intervjuer framgår att en rad övergripande åtgärder har vidtagits för att skapa en budget i balans. Under perioden har en minskning av antalet vårdplatser genomförts. Organisationsförändringen som genomfördes har inneburit att det finns likartade verksamheter inom länets sjukhus. Stöd- och serviceverksamheten har kunnat minska sina kostnader genom rationaliseringar och processarbete. Budgeten inom hälso- och sjukvård är ännu

inte i balans. Utvecklingen under de senaste åren visar att kostnadsutvecklingen går åt rätt håll.

Tabell: Somatisk vård, avvikelse mot budget, mnkr.

	2014	2015	2016	2017	2018
Enligt Årsredovisning	- 185,3	- 161,6	- 96,8	- 77,9	- 155,9
Varav riks-/region-sjukvård	3,2	- 7	14,2	28,3	- 67,8
S:a exkl riks-/region-sjukvård	- 188,5	- 154,6	- 111	- 106,2	- 88,1

Källa: Region Jönköpings län

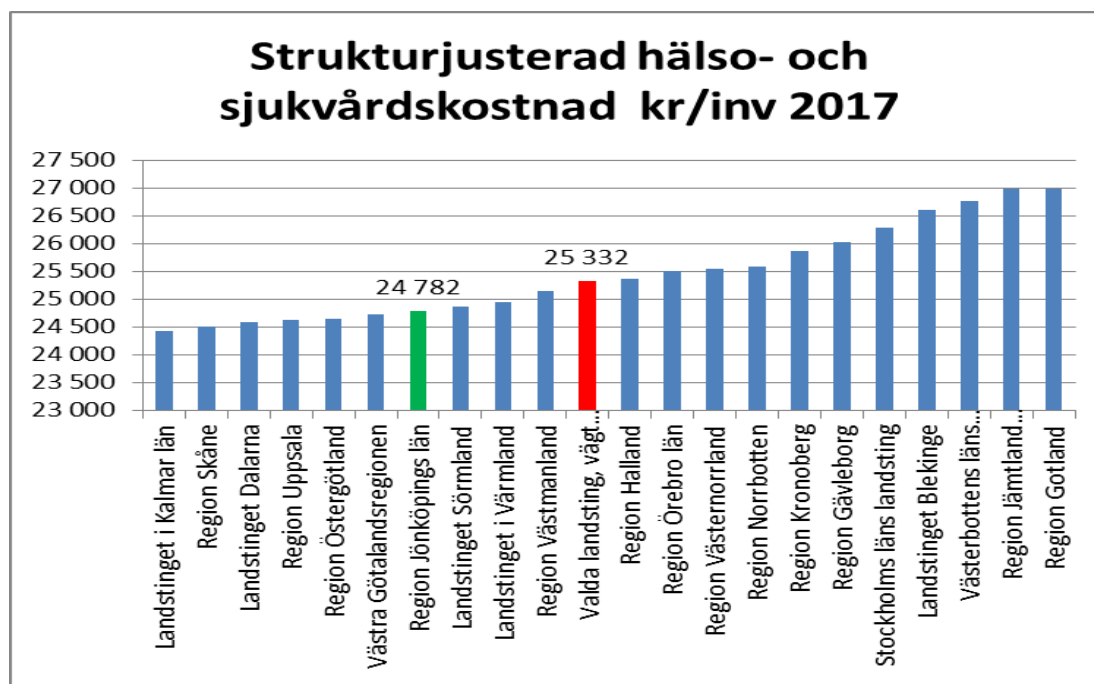
Av tabellen ovan framgår att avvikelsen inom somatisk vård gentemot budget har minskat med 100 mnkr under perioden 2014 – 2018. Resultatförsämringen för år 2018 avser köpt vård (riks- och regionsjukvård) som avviker nästan 70 mnkr gentemot budget.

Av intervjuer framgår att verksamhetsområde Medicinsk vård når ett mindre överskott för år 2018. Det uppges ha tagit ett antal år för åstadkomma ett positivt resultat. Verksamhetsområde Kirurgisk vård är inte i ekonomisk balans och tjänstemännen bedömer att det kan ta tid innan budgeten är i balans. Av verksamhetsområdets verksamhetsplan³ för 2019 framgår att arbete med åtgärder för ekonomi i balans fortsätter under år 2019. De åtgärder som anges är primärt anställningsprövning vid rekrytering, mindre köp av bemanningsföretag samt att kontinuerligt anpassa bemanning och vårdplatser i elektiva och akuta processer efter behov. De verksamheter som idag inte har en ekonomi i balans har i uppdrag att ta fram en handlingsplan.

³ Verksamhetsplan 2019 Kirurgisk vård.

Av intervju framhålls att hälso- och sjukvårdskostnaderna⁴ per invånare är låga i Region Jönköping sedan ett antal år tillbaka.

Diagram: Strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad kr/invånare, 2017



Källa: Vården i siffror, Region Jönköpings län

Av diagrammet framgår att den strukturjusterade hälso- och sjukvårdskostnaden per invånare i Region Jönköpings län är lägre än riksgenomsnittet. Av uppgifter från Vården i siffror⁵ framgår att kostnaderna har varit lägre i Region Jönköpings län än riksgenomsnittet under de senaste tre åren (2015 – 2017).

Ansvarsfördelningen

Ansvarsfördelningen mellan styrelse och nämnd förtydligades under år 2015⁶. I samband med reviderade reglementen förtydligades att regionstyrelsen har ett samlat ansvar för verksamhet, ekonomi, finansiering och verksamhetsuppföljning. Nämnden har ansvar för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer och inom de utgiftsramar som fullmäktige beslutat. I detta ingår att fortlöpande vidta åtgärder i syfte att anpassa och effektivisera verksamheten till givna ramar.

Uppföljning

Av årsredovisningen för år 2017 framgår att regionstyrelsen och nämnderna har följt måluppfyllelsen varje månad och även begärt kompletterande information om verksam-

⁴ Kostnadsbegreppet som används är nettokostnad, det vill säga verksamhetens kostnader minus verksamhetens intäkter. Med nettokostnad avses den kostnad som landstinget ska finansiera med landstingskatt, generella statsbidrag och finansnetto. Kostnader för privat vård och den vård som befolkningen konsumerar i annat landsting ingår. Måttet anger kostnadsnivån för hälso- och sjukvård sedan hänsyn tagits till kostnadspåverkande faktorer som landstinget inte kan påverka bland annat befolkningens ålderssammansättning, sjukdomsförekomst m.m.

⁵ <https://vardenisiffror.se/>

⁶ Regionfullmäktige 2015-11-24, Reglementen för styrelse och nämnder.

heten, dess utveckling och aktuella åtgärdsplaner. Under året ges vid behov nya uppdrag inom nya områden eller för att förbättra måluppfyllelsen.

Av intervjuer uppges att styrelsen under år 2018 har följt sin tillsynsroll. Verksamhetsområdena Medicinsk vård och Kirurgisk vård kommenteras i delårsrapporterna. Sjukvårdsdirektörer deltar i nämnd. Under år 2018 har nämnden tillkallat direktörer från Vårdcentralerna Bra Liv och verksamhetsområde Kirurgisk vård för information. Nämndens presidium har tillkallat regiondirektören för redogörelse.

Budgetarbetet

Revisionens rekommendation om att tidigare lägga regionfullmäktiges beslut om utgiftsramar har diskuterats. Något beslut om att tidigare lägga budgetbeslutet har inte fattats.

2.1.4. Vilken information har delgivits ansvarig nämnd avseende granskningen och eventuellt vidtagna åtgärder?

Utöver granskningsrapporten och revisionens skrivelser har ingen ytterligare information delgivits styrelse och nämnd. Nämnden har beslutat om svar och arbetet har fortsatt i enlighet med svaret.

2.1.5. Vilka övriga aktiviteter pågår som har koppling till granskningsresultatet?

De iakttagelser som framkom vid granskningen har beaktats. Inga ytterligare aktiviteter pågår med koppling till granskningsresultatet.

2.1.6. Vilka planerade åtgärder och utvecklingsinitiativ med avseende på granskningens resultat finns dokumenterade?

Några ytterligare åtgärder och utvecklingsinitiativ med koppling till granskningsresultatet finns inte dokumenterade.

2.1.7. Bedömning

Vår bedömning är att det till viss del har vidtagits åtgärder i enlighet med de rekommendationer som revisorerna framförde i sitt missiv. Mot bakgrund av att åtgärdsplanen har inkluderats i verksamhetsplanerna har en del av rekommendationerna blivit inaktuella. Budgeten inom somatisk vård är ännu inte i balans, men resultatet har utvecklats åt rätt håll sedan revisorerna genomförde granskningen.

Uppföljningen visar att ansvarsfördelningen mellan styrelse och nämnd har förtydligats. Styrelse och nämnd följer aktivt måluppfyllelse vad gäller en ekonomi i balans. Revisionens rekommendation om att tidigare lägga regionfullmäktiges beslut om utgiftsramar har diskuterats tillsammans med andra frågor vid budgetberedningens sammanträden avseende utveckling av budgetprocess. Något beslut om att tidigare lägga budgetbeslutet har inte fattats.

2.2. Granskning avseende förebyggande åtgärder kring oegentligheter

2016 genomförde EY, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Jönköpings län en granskning kring regionens arbete med förebyggande åtgärder inom området oegentligheter med koppling till fastigheter. Syftet med granskningen var att bedöma huruvida det fanns en tillräcklig internkontroll gällande förebyggande åtgärder inom området oegentligheter. Syftet var sedan kopplat till nio kontrollfrågor. Dessa kontrollfrågor berörde bland annat styrdokument på området, internkontroll och identifierbara risker, kontroll av underleverantörer, whistleblowersystem och uppföljning.

Revisorernas övergripande bedömning då var att arbetet med förebyggande åtgärder inom området oegentligheter med koppling till fastigheter behövde stärkas och utvecklas. Bedömningen grundades bland annat på följande:

- Det förekom inga regionövergripande utbildningar avseende förebyggande åtgärder för oegentligheter.
- I Regionfastigheters risk- och sårbarhetsanalys fanns inga risker identifierade med koppling till oegentligheter.
- Inga fastställda förebyggande kontrollaktiviteter kopplat till oegentligheter utfördes systematiskt.
- Regionfastigheter utförde inte några löpande kontroller av anlitate underentreprenörer.
- Det saknades fastställda rutiner för anställdas agerande vid misstanke om oegentligheter.
- Regionen saknade whistleblowersystem för anställda att anonymt anmäla misstankar kring oegentligheter.
- Det skedde inte någon utvärdering/uppföljning kring oegentligheter, varken regionövergripande eller inom områdena Inköp och Regionfastigheter.

2.2.1. Revisorernas rekommendationer och frågor

Utifrån rapporten lade revisorerna i sitt missiv till Regionstyrelsen, RJL2017/953, 2017-03-29, fram följande rekommendationer:

- Fastställa en handlingsplan som beskriver vilka åtgärder som ska vidtas om oegentligheter skulle upptäckas/inträffa:
- Tydliggöra hur anställda ska rapportera olika former av misstänkta oegentligheter.
- Utföra dokumenterade kontroller, uppföljningar och/eller utvärderingar avseende följsamheten till gällande policy "Gåvor, förmåner, mutor -Policy och riktlinjer för Region Jönköpings län.

- Kartlägga behovet av riktade utbildningsinsatser för anställda inom särskilda riskgrupper/riskområden.
- I risk- och sårbarhetsanalysen för Regionfastigheter inkludera en bedömning av hur oegentligheter, mutor, jäv mm påverkar deras verksamhet, vilka konsekvenser det kan orsaka, sannolikheten att de inträffar och vilka förebyggande åtgärder som bör vidtas för att minimera risken.
- Verka för en bättre samverkan och dialog mellan Inköp och Regionfastigheter då upphandlingar genomförts av personal tillhörande båda områdena.
- Säkerställa att samtlig personal som utför direktupphandlingar har god kännedom om gällande regelverk och att de utförs och dokumenteras i enlighet med gällande lagstiftning och beslutade riktlinjer.
- Förstärka den interna kontrollen med kontrollaktiviteter som säkerställer följsamhet till regionövergripande och specifika riktlinjer för Inköp och Regionfastigheter. En löpande uppföljning av kontrollaktiviteternas effektivitet bör ske.

2.2.2. Hur har granskningsresultatet besvarats av ansvarig nämnd?

Regionstyrelsen beslutade⁷ 2017-08-22 att överlämna en skrivelse till revisorerna som svar på revisionens missiv ovh granskningsresultat. Skrivelsen är undertecknad av regiondirektör och ekonomidirektör.

I svaret ges kommentarer till revisionens bedömning. Kommentarer lämnades på de åtgärder som fortfarande kvarstod från liknande granskning gjord 2013 och på rekommendationerna från 2017 års granskning:

- Närmaste chef ska vidtalas, oavsett frågans karaktär. Om det av något skäl inte är möjligt att gå till närmaste chef är nästa nivå chefs chef.
- Det anses inte behövas en särskild handlingsplan för åtgärder vid misstanke om oegentligheter. Det finns bland annat uttryckt i riktlinjer framtagna inom Verksamhetsstöd och Service för område Inköp och område Regionfastigheter att chef som får kännedom om något är skyldig att utreda frågan och informera närmaste chef.
- Följsamheten till policyn ”Gåvor, förmåner och mutor- Policy och riktlinjer för Region Jönköpings län” bör utvärderas, vilket ska hanteras i kommande internkontrollplan.
- Eventuella utbildningsbehov för område Inköp och område Regionfastigheter bör framkomma i risk- och sårbarhetsanalysen.
- Regionfastigheter har påbörjat utveckling av arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen och kommer att lägga större vikt vid konsekvenser, sannolikheter och förebyggande åtgärder.

⁷ Regionstyrelsen §§ 116-146, RJL 2017/953

- Det finns förutsättningar för en förbättrad samverkan och dialog mellan område Inköp och område Regionfastigheter. Regionstyrelsen kommer i kommande internkontrollplan föra in internkontrollmoment som berör granskningens område.

2.2.3. Vilka åtgärder har vidtagits utifrån de rekommendationer granskningen har givit?

I intervjuer framkommer att det inte finns någon särskild handlingsplan kring åtgärder vid inträffade oegentligheter. Vid förekomst av oegentligheter är det meningen att medarbetarna ska gå till närmaste chef, eller till chef på nästa nivå, varför det inte heller finns något behov av en whistleblower. I intervjuer framkommer att ledningen för Verksamhetsstöd och service är av den meningen att whistleblower kan skapa oreda istället för att lösa oegentligheter, det är lätt att anklagelser uppstår utan att det finns riktig beläggning för det. Cheferna i sin tur vet hur de ska agera i dessa situationer varför inte det inte behövs en särskild handlingsplan. De chefer som granskningen har intervjuat vet inte om det finns någon handlingsplan kring åtgärder vid oegentligheter men känner inte att det finns ett behov av det, de vet hur de ska agera och vart de ska vända sig om en sådan situation skulle inträffa. Dessa chefer har i sin tur informerat sina medarbetare hur de ska gå tillväga om det misstänker sin chef för oegentligheter. Information kring oegentligheter och exempelvis frågor kring bisysslor ställs vid nyanställning.

På regionens intranät finns det en policy och riktlinjer kring gåvor, förmåner och mutor, uppdaterad senaste 2018-07-17. Dokumentet beskriver i korthet reglering av mutbrott, gåvor och otillbörliga förmåner. Det framgår också att bland annat anställda som arbetar med upphandling kan vara särskilt utsatta för mutförsök.

Direktör för Verksamhetsstöd och service har tagit fram riktlinjer/etiska regler vid leverantörskontakter för område Inköp och område Regionfastigheter. Det är områdenas chefer och medarbetare som omfattas av riktlinjerna. Här framgår mer i detalj hur områdena ska agera vid kontakt med leverantörer och vad jäv, mutor och otillåtna förmåner är samt förhållningsregler kring detta.

En enkät har tagits fram av område Regionfastigheter som ska gå ut under vecka 12 2019. Enkäten berör frågor kring leverantörskontakter, förhållningssätt, mutor och jäv. Enligt intervjuer kommer enkäten att gå ut till berörda personer på område fastigheter för att försäkra sig om att de är insatta i lagstiftningen gällande oegentligheter och direktupphandlingar. Område Regionfastigheter har även information kring upphandling och leverantörer på ledningsgrupp och ATP. Syftet med enkäten är att följa upp den information som har gått ut till medarbetarna på Regionfastigheter och hur den har mottagits. Beroende på vad enkätsvaren visar kommer ytterligare insatser att göras.

I internkontrollplanen för Verksamhetsstöd och service, 2018, finns ett kontrollmoment, punkt 7, om oegentligt förfarande, följsamhet till policy och riktlinjer. Det ska kontrolleras om det finns tydliga dokumenterade rutiner och om kontrollmoment på enheterna. Berörda områden är område inköp och område Regionfastigheter.

Område Inköp och område Regionfastigheter har i en rapport 2018-12-19 sammanställt sin internkontroll. Rapporten presenterar kontrollmoment och resultatet utifrån kontrollpunkt 7 (angiven ovan) men också utifrån punkten i Regionfastigheters och Inköps risk- och sårbarhetsanalyser som berör jäv och oegentligheter. Här beskriver område Inköp

förbyggande åtgärder såsom att de ska ha årliga kontroller av att dokumentationsplikten och övriga lagkrav efterlevs. Sekretess- och jävsblankett fylls i av referensdeltagare i upphandlingarnas referensgrupper och genomgång av reglementet kring muta, jäv och andra oegentligheter ska ske årligen. Regionfastigheter beskriver att de har informerat om oegentligheter vid nyanställning och att de nu mäter avtalstroheten hos leverantörer. Under 2018 genomförde Regionfastigheter också en egen internkontroll av entreprenörer gällande tidredovisning, kontrollen visade inte på någon större avvikelse.

I intervjuer bekräftas att område Inköp bildar referensgrupper tillsammans med företrädare för verksamheterna vid upphandlingar. I referensgruppen går Inköp igenom ansvar och regler, referensgruppdeltagarna får även skriva på en jävförbindelse där medarbetarna får intyga att de inte har någon koppling till leverantörerna. Område Inköp gör numer, efter granskningen, fler upphandlingar åt Regionfastigheter. Samarbetet områdena emellan upplevs också ha blivit bättre.

För att följa upp avtalstroheten görs en körning av fakturasystemet mot avtalsregistret. Därefter sätts åtgärder in där det visar sig att köp har gjorts utanför ramavtal, beroende på anledningen till köpet. Region Jönköpings län följer bara upp avtalstrohet på leverantörsnivå, det vill säga om köp görs av leverantörer där regionen har avtal. Avtalstrohet på artikelnivå mäts inte.

I intervjuer framkommer att område Inköp använder sig av Inyetts tjänster för kontroll av leverantörer.

2.2.4. Vilken information har delgivits ansvarig nämnd avseende granskningen och eventuellt vidtagna åtgärder?

Utöver granskningsrapporten och revisionens skrivelse har inte ytterligare information delgivits styrelsen. Nämnden har beslutat om svar och arbetet har fortsatt i enlighet med svaret.

2.2.5. Vilka övriga aktiviteter pågår som har koppling till granskningsresultatet?

De iakttagelser som framkom vid granskningen har beaktats. Inga ytterligare aktiviteter pågår med koppling till granskningsresultatet.

2.2.6. Vilka planerade åtgärder och utvecklingsinitiativ med avseende på granskningens resultat finns dokumenterade?

Några ytterligare åtgärder och utvecklingsinitiativ med koppling till granskningsresultatet finns inte dokumenterade.

2.2.7. Bedömning

Vår bedömning är att Regionstyrelsen har vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförda granskning.

Regionstyrelsen har valt att inte fastställa en handlingsplan som beskriver vilka åtgärder som ska vidtas om oegentligheter skulle upptäckas/inträffa. Det har heller inte tydliggjorts hur anställda ska rapportera olika former av misstänkta oegentligheter då de anser

att chefer och övriga medarbetare är medvetna om turordningen. I övrigt har åtgärder vidtagits utifrån revisionens angivna rekommendationer.

2019-03-25

Jean Odgaard

Uppdragsledare/Projektledare